

Observatoriul este de două ori în săptămână, miercuri și sâmbătă.

#### Prețurile

Într-un an pe 1 anu întregu 7 fl., 6 luni 3 fl. 50 cr., dusu la casa 1 fl. mai multu pe anu; — trimisii post'ă în laintrulu monarhieii 1 anu întregu 8 fl., pe 6 luni 4 fl. În străinatate pe 1 anu 10 fl. pe 6 luni 5 fl. 50 cr.; — numerii singuratice se dau câte cu 10 cr.

# OBSERVATORIULU

Diariu politicu, national-economicu și literariu.

Orice inserate, se platescu pe serie s'eu linia, cu litere merunte garmondu, la prim'ă publicare câte 7 cr., la adou'ă și a treia câte 6 cr. v. a. și preste aceea 30 cr. de timbru la tesaurulu publicu. Prenumeratiunile se potu face în modulu celu mai usioru prin asemnatiunile postei statului, adresate de a dreptulu la Redactiunea Diariului Observatoriulu în Sibiu.

Nr. 20.

Sibiu, 8/20 Martiu 1878.

Anulu I.

## Abonamentu nou la Observatoriulu.

Infintiarea acestui diariu a fostu pe la începutulu anului c. pentru cei mai multi lectori neșteptata; totu asia invitarea noastră la prenumera-ne fu intardiata până aprópe de anulu nou, din cauza că chiaru fundarea diariului, de si planuita doi ani mai înainte, totusi în ultimele dile veni-ese-cumu improvisata și accelerata prin logic'a unor fapte complinite și a altora, care nu se potu-ita, cumu nu se pôte oprí Dunarea în cur-lu seu.

Acestea impregiurari sunt motive de ajunsu, că ne supunemu vointiei aceluor dñi lectori, carii ceru, că dela 1-a Aprile înainte se deschidemu enumeratiune noua și anume:

Pe 3 luni Aprile, Maiu, Iuniu cu v. a. fl. 2 în intrulu monarhieii, și 6 franci în afara.

Pe 9 luni Aprile — Decembre cu v. a. fl. 6 și afara din monarhia cu 17 franci.

Celu mai simplu și mai siguru midiuocu de prenumera este prin asemnatiuni (mandate) de posta. Ne rogamu numai, că adresele se se scria spicatu, cu litere bine formate, se se arate totu cauna post'ă din urma, chiaru și comitatulu ori ceo cetate vecina mai mare, din cauza că suntu și tíera fôrte multe comune omonime (de același nume), inse în diverse regiuni și chiaru tîeri. Tóte limiterile de bani se adresédia de a dreptulu la

### Redactiunea Observatoriului

în Sibiu (Szeben).

Strad'a Orediului.

Cátiva domni se abonaseră numai pe 3 luni, Ianuariu — Martiu. Că se nu incete espeditiunea diariului cu 1 Aprile, îi rogamu că se binevoiesca innoi prenumeratiunea.

Pentru doritorii de a primí Observatoriulu dela 1 Ianuariu anuntiamu, că se afla preste 30 exemplarie întregi, cu care mai potemu inca servi.

Celelalte conditiuni, precumu esirea de 2 ori în septemana, taxele pentru anuntiuri s. a. se potu vedé în fruntea fia-carui Nr.

Orice reclamatiiuni se facu celu multu în 8 dile computate din dio'a în care ar fi trebuitu se ajunga cutare Nr. la adres'a cuvenita.

### Redactiunea.

#### Ideii practice din sfer'a economiei nationale \*).

II. Asia dara statisticii și economii politici ai Ungariei, de si nici-decumu prea drepti și liberali cătra poporulu tieranu, îi recunoscú lui celu pucinu atáta, că circa 1/2 din întregu teritoriulu productivu alu tieriloru Corónei ungueresci, adeca Ungari'a, Transilvani'a, Croati'a cu Slavoni'a și cu teritoriulu confiniariu (granitia) se afla până acumu în manile și în proprietatea acestei clase de poporu, adeca a locuitorilor sateni, firesce, partea cea mai mare a acelu teritoriu rescumparata în cursu de secolu cu sudori de sange și chiaru cu sange rosíu curatu, éra dela 1848 încóce platita și respplatita cu sute de milióne sub titlu de desdaunare s'eu descarcare, desrobire a pamentului (Grundentlastung, fôldthehermentesités), care se mai platesce neincetatu, de cătra tóte clasele locuitorilor, și se va plati, D-dieu mai scie pe câte dieci de ani înainte, că-ci obligatiunile rurali mai stau inca, precumu bine vedemu, totu numai în cursu de 75 până la 80%, adeca cu 20—25% sub al pari.

Déca populatiunea rurale are în proprietatea sa 1/2 din teritoriulu productivu alu aci numiteloru tîeri, și déca statisticii pretiuescu teritoriulu productivu întregu la 3 miliarde și 800 milióne flor. v. a., atunci teritoriulu 1/2 ce se afla în proprietatea locuitorilor sateni, are valórea computata în bani totu 1/2 adeca: Una miie și 900 milióne fl. Atáta este hipotec'a de pamentu a locuitorilor sateni din Ungari'a, Transilvani'a și Croati'a cu Slavoni'a\*\*). Asia dara creditulu hipotecariu alu poporulu agricultorulu inca ar trebui se fia de 1/2 din

\*) A se vedé Nr. 18.

\*\*) La loculu acesta ne aducemu bine aminte, că în anii 1862—3 în faci'a rivalitatiloru nationali din Transilvani'a, Cancelari'a transilvana dela Vien'a pusese a se compune conspecte statistice de proprietatea pamentului dupa nationalitatile genetice, din care apoi aflá spre mirarea toturoru, că în proprietatea na-

acea diumetate, adeca 950 milióne fl. cu interese de 5—6, s'eu fia și de 8% cu conditiune de amortisare. Ore inse cumu isi potu folosi miliónele de proprietari mici acea minunata ipotoca a loru de 950 milióne? S'eu nici-decumu, s'eu numai pe langa conditiuni omorítórie, puse loru de cătra usurari, dupa care se ruinédia mii de familii și se spargu comune întregi, precumu s'a demustratu în articlii nostrii titulati Banci rurali (Nrii 2, 3, 4). Este în B.-Pesta una asia numita banca rurale pentru proprietarii mici, care inse e asia de saracutia, cătu în trei ani abia a fostu în stare se dea 1/2 milionu pe hipotece mici, și atátu inca s'a datu numai la agricultori din tienuturile invecinate cu capital'a Ungariei. De aci încolo unulu din susu numitii economi nationali ungueresci ne asigura, că aceeași bancusióra a denegatu imprumutulu la mai multe mii de petenti din lips'a de capitalu mai mare, éra pe altii atátu îi mai traganá cu implinire de formalitati, până ce 'si retraseră ei insii petitiunile; altora li s'au acordatu imprumutulu cerutu numai dupa câteva luni, pre candu usurarii apucaseră a'i sugruma de totu si a le vinde mosiór'a pe pretiuri de nimicu. Tóte acestea calamitati se constata prin cifre autentice, cu care inse noi aci nu voimú se mai incarcamu memori'a lectoriloru. Destulu atáta, că populatiunea rurale nu are cumu se folosi la lipsa de minunat'a sa ipotoca; pe 950 milióne nu are de unde se ia nici macaru 10% cu interese crestinesci și omenesci.

Despre planulu infintiarei unei bance rurale, buna-óra că cea din Galiti'a și cá multe altele din tierile civilizate, suntemu informati de ajunsu\*); las' inse, că urmele, că rezultatele acelei bance până acuma nu se vedu nicairi, și nu se scie ce mai face comitelulu seu administrativu, dara mai fiacare din noi pôte combina, camu ce ajutoriu va fi aceea în stare se întinda acolo, unde lips'a se pôte computa fora picu de exageratiune la sute de milióne. De unde se ia dens'a capitaluri, candu insusi statulu Ungariei cá atare nu mai capata în

tionalitatiei romane era mai multu pamentu, decâtu în a celorlalte doue luate într'o singura cifra. Dupa numerulu sufletelor, nu era nici o mirare; dara Curtea fusese dedata până atunci a considera pe romani mai multu numai cá pe unu poporu de proletari, asia inse cifrele 'i deschisera ochii.

\*) A se vedé Nr. 2. 3. 4.

## Foisiór'a „Observatoriului“.

### O poveste frumoasă.

Dedicata fetelor frumóse

de Principes'a de Beaumont.

(Continuare si fine).

Intr'aceea tempulu carnavalului sosi și principele redea ca 'si va putea petrece bine, déca se va putea juce la baluri fara ca se fia cunoscutu, adeca incognito. Elu nu descoperi intentiunea sa la nimenea altu, decâtu Laidronettei, rogandu-o se ia si dens'a masca, pentru-că dens'a fiindu'i cumnata, gurile rele nu voru avea ce dice, si déca se va afla, reputatiunea sa nu va fi compromisa. Laidronetta ceru deci consimtiementulu barbatului seu, pe care ilu si primi cu atátu nai usioru, că elu fusese acela, care bagase în capulu principelui acésta fantasia, pentru că se faca posibilu reusit'a planului seu ce ilu concepuse cu scopu se'lu mpace cu Bélota. Elu si adresá indata o scrisóre, în vointielegere cu soci'a sa, acelei principese abandonate, invitandu-o la acelu balu si descoperindu'i costumulu în care era se fia imbracatu principele. În midiuoculu balului Bélota sosi, si luandu locu între barbatulu seu și soru-sa, începú o conversatiune fôrte placuta cu densii. La începutu principele creditu, că recunósce vocea societii sale, dara dupa o conversare de o jumetate de óra pierdu cu totul presupunerea sa. Restulu noptiei se petrechú asia de iute, încátu sosindu diorile, principele isi frecá ochii, crediendu ca visédia; intru atata fusese încancatu de spiritulu necunoscutei sale, pe care nu o putúse indupleca nici decum se se demasce. Totu ce putú obtiné dela densa fu, că se voru intalni la celu mai de aprópe balu în acelési costume. Principele era celu dintai, si necunoscut'a de si sosi dupa unu cartu de óra în urm'a lui, totusi o acúsá, că au intardiatu prea multu si 'i jurá ca o au asteptatu cu multa nerabdare. La acésta a dou'a intalnire a remasu si mai

incantatu de necunoscut'a sa, ca la cea dintai, si dise Laidronettei, ca se simte inamoratu ca unu nebunu de persón'a aceea. Concedu, ca va fi fôrte spirituala, 'i respunse la acést'a confident'a lui, dara déca imi permiti se'ti spu'i ce credu eu, apoi me temu că ea este cu multu mai urta cá mine. Ea cunósce că o iubesci si se teme că va pierde simpatia vóstra, candu 'i vei vedea faci'a.

Ah! dóm'n'a mea, dise principele, de ce nu pôte ceti ea în ánim'a mea? Amorul pe care 'mi-lau inspiratu este independent de trasurile fisiognomiei sale. Admiru luminile ei, sfer'a cunoscintieloru sale, superioritatea spiritului seu si bunatatea ánimei.

Cum poti judeca despre bunatatea ánimei sale? Ilu întreba Laidronetta.

Ti-o voiu spune, replica principele. Candu 'i arátámu femei frumóse, ea le laudá si me facea se observu cu multa bunetatea frumsetiele care'mi scapasera din vedere. Candu voiamu se o punu la proba, se 'i comunicu istorii scandalóse de care circulau pe comptulu aceluor femei frumóse, ea schimbá indata obiectulu conversatiunei, s'eu me intrerupea, pentru că se'mi spuna alte istorii ce erau în favorulu aceluor persóne, si în fine, candu eu totusi voiamu a continua, ea imi inchise gura, declarandu'mi, ca ea nu pôte suferi clevetirea. Vedi bine, dóm'n'a mea, că o femeia care nu este jalusa de acelea care sunt frumóse, o femeia carei'a 'i place se vorbésca de bine de aprópele seu, o femeia, care nu pôte suferi clevetirea, trebuie se posséda unu caracteru escelente, si nu 'i pôte lipsi ánim'a buna. Ce'mi aru mai lipsi, pentru-că se fiu fericitu, cu o femeia cá acésta, chiaru candu ea aru fi intr'adeveru asia urita precum credi d-ta că este? Sunt deci firmu determinatu a 'i descoperi numele meu si a 'i oferi se impartia cu mine puterea mea.

Si în adeveru, la balulu urmatoriu principele se descoperi necunoscutei si 'i dise, că pentru elu nu mai ecsista nici o sperantia de fericire, déca ea nu 'i va da man'a. Bélota conformu intiesului ce ilu avea cu

soru-sa, nu voia nici decum se se demasce, de si principele insistá din resputeri.

Eata pe principele într'o stare nesuportabila. Elu isi dicea cu Laidronetta, că acea fíntia atátu de spirituala trebuia se fia unu monstru, opunendu-se cu atáta tenacitate de a se demasca; dara ori catu de urta si antipatica isi imaginá faci'a ei, acésta nu era în stare se micșiorede simpatia, stim'a si respectulu ce ilu concepuse pentru spiritulu si virtutiele acelei necunoscute. Principele era aprópe se se bolnavésca de suparare, candu necunoscuta 'i dise:

Te iubescu, principele meu, si nu imi voiu mai da silintia de a'ti-o ascunde, dara cu cátu amorulu meu este mai puternicu, cu atátu me temu mai multu, că te voiu pierde, candu me vei cunósce. Se pôte, că 'ti inchipuesci, că eu am ochii mari, o gura mica, dinti frumosi si o facia de crini si rose; dara déca din intemplantu eu asiú fi chiaru cu o gura mare, cu unu nasu turtitu si cu dinti stricati, fara indoiala cá m'ai ruga, iute si de graba se'mi punu érași masc'a. Si apoi chiaru déca n'asiú fi asia oribila, eu sciu că esti neconstantu: ai iubitú pe Bélota până la nebunia, si apoi te-ai desgustatu de ea.

Ah! dóm'n'a mea, 'i respunse principele, se'mi fii judecatoriulu meu. Eramu tineru, candu amu luatú de socia pe Bélota, si te incredintiediú, că nu m'am ocupatu decâtu numai se o privescu, nu inse se o si ascultu. Dupa-ce me faciuu barbatulu ei, m'am dedatu cu frumseti'a ei si acést'a imi risipi ilusiunile avute. Inchipuesceti déca situatiunea mea putea fi placuta? Candu me aflám singuru cu soci'a mea, ea imi vorbea de o rochia noua pe care avea se o imbrace a dou'a di, despre incaltiaminte, despre diamante si altele asemenea. Déca la mész'a mea se aflá vreo persóna de spiritu, si déca voiamu se discutamu despre vre-unu obiectu mai seriosu, Bélota incepea se casce si terminá prin a dormitá. M'amu incercatu se o instruediu, dara pe langa lips'a de patientia mai era si atátu de ignoranta, încátu me facea se tremuru si se me inrosiescu ori candu ea isi deschidea gur'a cá se vorbésca ceva. Preste



tóta Europ'a bani imprumutu, decâtu sub cele mai grele conditiuni, séu nici-demnu. Candu milionarii straini duc frica necurmata, cá insusi statulu Ungariei va bancrota; candu atáti deputati pórtá neincetatu in gurile loru cuventulu bancrotu-de statu, cumu póte se mai astepte cineva, cá capitalurile straine se se incumete a veni la noi? Candu chiaru parlamentele dualistice din Vien'a si B.-Pesta prin infinitele loru certe si incriminari reciproce tocma pe terenulu national-economicu discreditédia insasi monarchi'a, precumu discreditédia actionarii scurti de vedere séu reutatosi instituttele loru de bani séu de industria prin galagii si sbierate cá de havra jidovésca, atunci capitalulu fuge si se ascunde la intunerecu, intocma cá liliacii, cá buhele si cá sobolii.

Amu vediutu cu totii in dilele nóstre si vedemu, cá averile staturiloru civilisate nu se mai computa cu diecile, nici chiaru cu sutele de milióne, ci cu diecile de miliarde. Totu asia scimu cu totii din desele informatiuni care strabatu la noi, cá de es. in Angli'a si Oland'a capitalistii de 3—4 ani incóce nu'si mai potu eloca banii pe ipototeca in patri'a loru nici cu 4%, ci abia cu 3% si cu 2½, in catu sute de milióne stau cá baltuiti fóra nici-o fructificare. Vai Dómne, ce bune aru mai fi din acelea macaru numai vreo doue sute de milióne luate pe ipotecetele poporului agricultorulu. Ei, dara cine e nebu, cá se ti le dea pe barb'a dualismului? In Franci'a, in Belgiu, in Elveti'a inca se afla capitaluri milióne cu 4—5%; se afla dieu, inse pe ipotecetele din patri'a loru, unde totulu e regulatu si asicurat, unde capitalulu nu se mai teme de bancrotulu statului, nici intre cele mai violente resturnaturi politice.

In Elveti'a, Belgiu, Franci'a ⅔ parti a le proprietatiloru immobile private, cumu pamenturi, edificie etc. sunt ipotocate, adeca luati pe ele bani imprumutu, si precumu de sine se intielege, mai totdeauna cu amortisatiune, pre câte 18—24 pana la 30 de ani. Acolo ómeniloru nu le este rusíne se spuna, cá cas'a ori mosii'a li se afla ipotecata pe nu sciu ce suma; ci logic'a loru este cu totulu alt'a. Am intr'o cetate mare casa in valóre de 100000 fr., ea 'mi aduce din locatiunea (inchirierea) incaperiloru sale cá locuinte, bolte, magazine 4—5% pe anu; de ce se nu iau pe ipotec'a ei vreo 30 mii imprumutu, spre a specula cu ei intieptiesce si a mai castiga preste interesele ce voiu plati, inca vreo 3%, cá se am venitu de 8%, póte si indoitu. Asia'ti vorbesce belgianulu; dara apoi elu si scie, si are unde se pórté comerciulu activu, éra nu saracia petecita, la care pentru castigu de câte 10 cruceri se te tocmesce câte 1 óra intréga.

Pas' de ia si tu ardelene ori unguene bani imprumutu, cá se te folosesci de conjuncturi si se castigi dupa ei. Vei lua, in casuri fórté rari cu 15 pana la 18%, in cele mai multe cu 24 treptatu pana la 100 si 200%, mai alesu déca te va bate D-dieu cá se platesci interesele in produse naturale séu cu braçiale; vei da, pentru 10 mesuri de bucate câte 20 la tómná, pentru 5 fl. bani impru-

acésta, ea mai avea inca tóte defectele celoru prosti. Candu isi puneá ceva in capu, apoi éra imposibile a o face se intieléga altcum, de-óre-ce nu éra in stare se intieléga rationamentele. Ea éra jalusa, clevetitóre si necredietóre. Déca ea mi-ar fi permisú cá se me distrau in alta parte de urítulu ei, asiú fi mai avutu patientia; dara ea pretindea cá acelu amoru prostu pe care mi'lu inspirase, se duredie in tóta viati'a mea, si eu se 'i fiu sclavulu ei. Vedi bine deci, cá ea me aduse la necesitate ca se me despartu de ea.

Recunoscú, cá érai de compatimutu, 'i response necunoscut'a; dara tóte acestea câte mi le spui, nu imi dau nici o sigurantia. Dici cá me iubesci: Se vedemu déca vei avea atáta curagiu, cá se me iai de socia inaintea tuturoru supusiloru vostri, fára cá se me fi vediutu.

Me simtiu celu mai fericitu dintre ómeni, response principele, déca nu ceri decâtu acésta. Vino in palatulu meu cu Laidronetta si máine de demánétia voiu aduna consiliulu meu, pentru-cá se te iau de socia inaintea ochiloru lui.

Restulu acelei nopti 'i se parú principelui fórté lungu si mai inainte de a parasi balulu demascanduse, ordoná tuturoru seignoriloru curtii se se adune la palatu, apoi insciintia despre acésta si pe ministrii sei. In present'a loru apoi elu le istorisi ceea ce 'i se intemplate cu necunoscut'a si inainte de a 'si termina discursulu jurá, cá nu va lua pe alt'a de socia, decatu numai pe ea, fia faci'a ei ori-cum. Din totii cei de facia nu éra nici unulu, care se nu fi crediutu impreuna cu principele, cá aceea pe care voia se o ia de socia, trebue se fia fórté uríta. Dara cine póte descrie mirarea tuturoru celoru presenti, candu Bélota demascandu-se, le aratá faci'a cea mai frumósá ce isi putea numai imagina cineva. Ceea ce éra si mai strainu, éra cá nici principele si nici ceilaltii nu o au cunoscutu indata, atátu se facuse de frumósá, si curtesanii isi siopteau, cá principes'a cealaltá 'i semaná numai ca o uríta. Principele ecstasiatu, vediendu-se insielatu intr'unu modu atátu de placutu, nu putea nici se vorbésca, dara Laidronetta

mutati cáta 10 dile de lucru, la sapa, cósa, secere. Aci legea de antierti adusa contra usurariloru nu ajuta nimicu pe lume. In cei vreo trei si respective 5 ani macrii, sterpi cá vacile visate de Faraonu, au ajunsu multime de comune rurale, cá locuitorii loru se fia datori pe la curtile boieresci si pe la evrei, cu câte 5000 pana la 20.000 dile de lucru cá usura, a se plati pentru bucate luate imprumutu. Sunt familii destule, obligate a lucra in usura câte 50—60 de dile pe anu, fóra se póta spera cá voru fi in stare de a inpucina ceva din datoria. Boii cei frumosi sunt venduti si luati in loculu loru juncani de câte trei ani. La anulu se vendura si aceia, si acuma vedi in tóte partile injugandu si vaci la aratru, uneori chiaru si vaca de a feta, ceea ce in tierile civilisate se prevede in codicele penale cá delictu greu si se pedepsesce cu inchisóre si fóme, cá si injugarea juncaniloru si manzociloru inainte de 3 si 4 ani. De alta parte inse in acelea tieri (chiaru si in Romani'a) este prevediutu prin lege chiara, cá in capu de contributiuni si taxe de a le statului se nu poti esecuta dela locuitori nici casa si pamentu, nici doue vite tragatórie (boi, cai, bivoli), nici vac'a cu lapte séu de-a feta, ci statulu se caute a se desdauna din alta avere mobile a omului, éra nu se'i atace adeveratulu seu capitalu, pamentulu, nici pe adeveratii sei amici ajutatori, adeca tragatorii, nici pe nutritóri'a pruncutiloru sei, adeca vac'a, séu in lipsa de vaca, cateva oisóre ori capre cu lapte.

La noi statulu are cu atátu mai puçinu dreptu se atace cumu amu dice, tulpin'a, fondulu, temelii'a esistentiei locuitoriloru agricultori, cu cátu face mai puçinu pentru prosperarea loru.

Acésta este starea lucruriloru economice in patri'a nóstra, pe care trebue se ni-o cunóscemu micu si mare. Cu atáta inse nici pe departe nu este de ajunsu, ci trebue se ne batemu capulu asupra midiulóceloru mai eficaci, spre a ne ajuta si inca asia, cá se ne desvetiamu pentru totu viitoriulu nostru a mai astepta celu mai micu bine dela mani straine, cá-ci acestu invetiú este in parte mare caus'a umilirei si a ruinei nóstre, ceea ce se póte demustra pana la evidentia.

#### 15 Martiu.

Nu amu voitu se scriamu la loculu acesta 15/3 Maiu, pentru-cá acea di in Transilvani'a geme de 11 ani sub anathema, sub blastemu greu, asemenea celui ce durase mai inainte alti 11 ani intre 1849 si 1860. Cá 15 Maiu 1848 se scape de sub blastemu, levitii voru mai avea se citésca deslegarea lui Lazaru si se mai scótia multi draci cu rugatiunile lui S. Vasilie, Ioanu Chrisostomu etc.

15 Martiu s'a serbatu estimpu dóra cá niciodata, in capital'a Ungariei, in fost'a capitala a Transilvaniei, mai in tóte cetatile si orasiile de ceva insemnate a le acestoru doue tieri, prin adunari numeróse, prin discursuri infocate, prin esire la mormente si punere de cununi pe a le celoru caduti in batalii, ori spendiurati de cátra austriaci, in fine pe alocurea, buna-óra in Oradea,

intrerupse tacerea, pentru cá se felicite pe soru-sa pentru recastigarea barbatului seu.

Cum! esclama principele, acésta persóna atatu de frumósá si de spirituala este Bélota? Prin ce farmecu au pututu ea se adage la frumseti'a figurei pe aceea a spiritului si a caracterului, cari mai inainte 'i lipséu cu totulu? Ce dína au facutu acésta minune?

Nu s'au intemplatú nici o minune, 'i response Bélota. Negrigisem darurile naturei, inse nefericirile mele, singuratarea si consiliiele sororei mele imi deschisera ochii.

In urm'a recasatorirei sale, principele si-a iubitú pe soci'a sa in totu restulu viatiei sale cu o fidelitate, ce ilu facea se uite nefericirile sale din trecutu.

Comunicata de I. G. Baritiu.

#### Diverse.

(Moda nebuna). Intre legionulu de mode fantastice cu care se speculedia banii din pungile familiiloru, mai este una noua, cá busdunarile la vestmentele femeiesci se facu din apoi, si asia dau ocaziune pungasiloru cá se fure si mai usioru pungi cu bani, batiste si alte obiecte dela femei, din care cauza reclamatiunile la deregatoriile politienesce sunt de tóte dilele. Mintea cea mai simpla spune ori-cui, cá banii se'i tiena cátu se póte mai aprópe de trupu si pe din laintru, cá-ci si asia se intempla destule casuri, unde pungasii taia chiaru vestmentulu cu briciulu, in partea unde credu cá este portuoliulu ori punga.

(Datori'a de statu a Turciei). Din cele 6 si diumetate miliarde, cari compunu datori'a de statu turca, 2,250 milióne apartínu creditoriloru anglési, 1000 milióne la creditorii francesi, 625 milióne la creditorii turci, 500 milióne, la Germani si Austriaci, 375 milióne, la creditorii italiáni, 250 milióne la creditorii belgi si holandesi. Acum le va plati turnulu Coltiei!

(Rom. lib.)

prin manifestatiuni de mania, cá conductorii tiunei s'au abatutu fórté multu dela principi proclamate in anulu 1848, pentru a caroru rulisare se versase atátu amar-de sange patrioti. Preste acestea in Clusiu mai „descoperira“ cu se dice, si una statua a lui Alexandru Petófi, cá studente junisioru\*) in 15 Martiu celu de anta inflacará prin poesiór'a sa revolutionaria pe popo cá se adópte si proclame cele 12 puncte cá crite a le libertatiei asia precumu éra ea cunoscuta atunci in Ungari'a: 1. libertatea tipariului si de fiintierea censurei; 2. Ministeriu responsabile; 3. di in fiacare anu; 4. egalitate civile si confesional; 5. garda nationale; 6. desfiintierea privilegiilor; 7. desfiintierea robiei iobageseci; 8. curti de jur (Jury) si representatiune pe basea egalitatiei (cur nu esiste nice astadi); 9. banca nationale; 10. ostasii se jure pe constitutiune si pe soldatii d Ungari'a se nu'i mai duca in tieri straine; 11. Astantii politici ai statului (cá Stancics, Murgu s. c.) se fia liberati; 12. Unirea Transilvaniei cu Ungar. (dara nu fusiunea.)

Asia s'a serbatu estimpu aniversari'a de a 30 din 15 Martiu de cátra locuitorii din orasie nationalitate magiara. Este inse bine a se observ cá necumu altii, dara nici chiaru marea multi a poporului magiaru de pe la sate si orasiile, vrea nici se audia de acea serbatóre. Caus'a est cá cele mai multe conditiuni de libertate proclamate in 1848, pentru adeveratulu poporu m tardiu s'au desfiintiatu, dupa aceea s'au falsificat asia de tare, in cátu nici cá le mai cunosci; id loru si lucruriloru s'au datu cu totulu alte semncatiuni; éra in cátu s'ar fi usioratu poporulu lantiurile sclaviei, mai apoi au venitu preste elu al greutati totu asia de cumplite. Acestea adeveru le recunosce cu destula dorere chiaru si unulu d barbatii cei mai renumiti dela Clusiu, Lad. Sám in discursulu seu tienutu la 15 Martiu.

La Vien'a inca se serbédia aniversari'a d 1848, inse cu 2 dile inainte, adica in 13 Martiu care este dío'a micei revolutiuni, in care sisthem absolutistica representata de principele Metternic si de cátiva barbati din regiunile supreme, fu sca data in sangele a cincí persóne, inpuscate pe strac prin soldatii comandati cá se traga in poporu. Atáta numai, cá poporulu din Vien'a fiindu mult mai sobriu si mai moderatu, nu face multu di parade si declamatiuni sonóre, nu'si face prea muk ilusiuni, este si mai realistu, si multu mai tolerantu

#### Transilvani'a.

Sibiuu, 4/16 Martiu 1878. (Parastas solennu). Pentru odihn'a sufletului repausatului archiduce Franciscu Carolu, Escel. Sa parintel archiepiscopu si metropolitu Mironu Roman cu asistentia de multi preoti a celebratu astadi parastasu solennu in biserica greco-orientala din cetate — la care in urm'a invitatiunei oficiale — a participatu representantii tuturoru auctoritatiloru militari si civili si anume: Dd. generali si oficierii d statu majoru, comitele supremu, presedintele tribunálului, directorulu finantie, primariulu cetatii, fie-car cu intregu personalulu resortului seu.

Unu catafalcu frumosu, decoratu cu panur négra si incungiuratu de multe lumini, postatu in midiloculu bisericei, pe care éra si asia numit' „coliva“ dupa ritulu bisericei orientale, din car la finea ceremoniei — facendu inceputulu pontificantele Metropolitu — toti participantii mancaru câteva linguritie. — Escel. Sa. parintele Metropolitu prin cerculariu sub Nr. 609 a ordonatu a se tien parastase in tóte bisericele din archidieceasa. P.

— Sambat'a viitória, adeca in 11/23 Martiu a. c. se va celebra si in biserica gr.-cat. de aic la 9 antemeridiane Requiem (Parastasu) pentru inaltimea sa c. r. archiducele Franciscu Carolu repausatulu parinte alu Maiest. Sale Monarchulu nostru.

— Dela Blasiu ni se scrie, cá acolo Escel. Sa dn. archiepiscopu si metropolitu Ioanu Vancea in 4/16 Martiu a celebratu Requiem cu asistentia numerósa in biserica catedrale pentru eternulu repausu alu archiducelui Franciscu Carolu.

— Dela 3/15 incóce a mai ninsu de repetite ori, ninge si astadi in 19 cu ventu sfasietoriu.

\*) Acelu Petófi éra fiulu unui macelariu din Crisiulu micu (Kis Kőrös) in Ungari'a. Cei carii au cunoscutu de aprópe famili'a din care s'a trasu, spunu cá tata-seu fusese serbu si mama-sa romana, éra fiulu loru crescutu de micu intre magiari si in scóle magiare, s'a pomenitu magiaru.



Din comitatele vecine vinu sciri fôrte triste. Dupace flamendescu omenii, apoi acumu se vedu strimtorati si din lips'a nutretilor de vite. Citimu in diarie, cã ministeriulu aru fi dispusu se se dea comunei Zau pe Campia 1300 fl. ajutoriu, cã se nu përa tocma de fôme; aceleasi diarie inse striga, cã sum'a aceea se se impartia la mai multe comune; adeca la câte? Nu cumva la vreo 130 din vreo trei comitate, care tôte sunt peritôrie de fôme, se li se dea câte 10 fl., de familia câte 5 multu 10 cr., cã se scape de fômete? Ce satira, ce sarcasmu amaru asupra miseriei! Cu totulu altele trebuie se fia mesurile de ajutoriu, ëra nu picatur'a de 1300 fl. in mare, in oceanulu perirei. Cersitorii flamendi si golani se multiescu pe la sate, furii si spargatorii de incuictori pe la cetati si orasie. Cautati in tergurile de septemana si in caletoriile dvôstre la acelea feçie palide mai cã cër'a si uscate cã nesce mumii din Egiptu, adeverate icône a le fômetei, si apoi pas' de ve mai mirati, cã in comitate se afla puçini fetiori buni „de catania“, in locu de a ve mira cã se mai afla si atãtia. Injurati apoi pe parinti, cã nu'si dau ërn'a pruncii la scôla, desculti, numai in camasia, fôra caciula, sbierandu de fôme pe vatra langa câte doi tetiuni, care fumega mai multu de cãtu ardu, pre candu mam'a loru alërga prin satu dupa doi pumni farina de mamaliga.

Cu fômea nu este de ajunsu, nici cu esecutiunile, ci seri'a relelor trebuie se se mai intinda. Bôle diverse si mai alesu diphteritis secera mai virtosu pe prunci in mai multe comune cu sutele. Este o lege mai noua, imprumutata dela Europ'a, cã comunele se aiba medicu comunale. Dara de unde si din ce se'i platësca? „Pesti Napló“ intr'unu articlu primu stã se jure, cã in tierile nôstre aprôpe 50% din prunci moru numai in urmare bôleloru cauzate prin negrij'a barbara a parintiloru si deregatoriloru comunali si publici, prin lipsa de cautare, prin fôme, sete, golatate, necuratie.

Naturalistulu Otto Hermann din B.-Pesta arata in „Vasárnapi Ujság“, cã intr'unu orasiu mai mare din Ungari'a inferioare, din una miie de bolnavi au muritu cinci sute, ëra intr'unu satu din Transilvani'a nici-unu copilu micu n'a remasu in viëtia, cã-ci s'au stinsu toti de diphteritis. Apoi ne mai miramu cã nu se multiesce populatiunea. Hermann observa, cã administratiunei ii pasa mai multu de sanatatea viteloru ca de a ômeniloru; dara noi aci nu vedemu diferentia mare. Suntemu barbari si cãtra vitele nôstre.

#### A cincea adunare generala ordinaria a institutului de creditu si de economii „Albina“,

tinuta la Sibiu in 12 si 13 Martiu 1878.

Adunarea se deschide la 11 ôre inainte de amëdiu.

Presedintele societati Domnulu Iacob Bologna salutã adunarea si constatandu in sensulu §. 26 din statute presinti'a a 38 actionari, carii representa 403 actiuni cu 149 voturi, denumesce in sensulu §. 25 din statute pe DD. Ioanu Cretiu si Visarionu Romanu de notari, ër pe DD. Ioane Rusu si Dr. Aureliu Brote de scrutatori, dechiara apoi adunarea de constituta.

La ordinea dilei se pune in sensulu publicatiunei de convocare ddto. 30 Ianuariu a. c. raportulu anuala alu Directiunei. Directorulu esecutivu D. Visarionu Romanu da cetire acelu raportulu in urmatoriulu cuprinsu :

#### Onorabila adunare generala!

Suntemu, ca si in cei patru ani de mai inainte, in placut'a puseiune, a ve putea declara si astadi indata la inceputulu raportulu nostru anuala, ca ne putemu felicita cu totii despre progresulu crescëndu alu institutulu nostru.

Din bilantiulu anului 1877 alu cincilea in viëtia societatii nôstre, cumu si din detaiirile de mai josu, ve veti convinge, Dloru actionari, ca rezultatulu generale alu gestiunei nôstre din anulu trecutulu este satisfactoriu, atãtu in privinti'a interesulu immediatu alu Dloru actionari, cãtu si cu privire la consolidarea progresarii a societatii nôstre.

Constatamu acestu adevëru cu multumire atãtu mai mare, fiindu-ca, precumu sciti, anulu trecutulu, in ce privesce situatiunea generala economica, n'a fostu intru nimica mai favorabilu societãtiloru de creditu, decãtu cei patru ani rei precedenti. Din contra, resbelulu celu mare din immediat'a nôstra apropiare a inmultitu inca stagnatiunea si nesiguranti'a de mai inainte, ër recolt'a rea a acelu anu au adusu populatiunea nôstra rurala la o stare critica.

Tocma de aceea inse nici candu dela fondarea institutulu nostru bine-facerile lui nu s'au simtitu atãtu de intensivu intre poporulu nostru, ca chiaru anulu trecutulu.

Dupa aceste premise dati-ne voia a trece la detaierea operatiuniloru nôstre.

#### I. Depuneri.

Cu finea lui Decembre 1876 erau la institutu  
421 depuneri in summa de . . . . . fl. 327,919.11  
In decursulu anului 1877 au  
mai urmatu  
252 depuneri in summa de . . . . . fl. 387,920.41  
Astu-modu totalulu acestui ramu  
in 1877 a fostu de  
673 depuneri in summa de . . . . . fl. 715,839.52  
din aceste s'au ridicatu in de-  
cursulu anului  
207 depuneri in summa de . . . . . fl. 284,745.62  
remãnendu starea lor cu 31.  
decembre 1877 de  
466 depuneri in summa de . . . . . fl. 431,093.90  
sëu cu fl. 103,174.79 mai multu ca in anulu precedente,  
o proba destulu de invederata, ca ne-a succesu si anulu  
trecutu nu numai a conserva reputatiunea institutulu  
nostru castigata in anii trecuti, ci si a atrage increderea  
publiculu in mesura mai mare.  
Avenu firma sperantia, ca intre impregiurari normali,  
acela are sa mërga crescëndu din anu in anu.

#### II. Escomptulu.

Din espunerile nôstre trecute ve suntu deplinu cunoscute motivele, pentru cari escomptulu a devenitu ramulu principale alu operatiuniloru nôstre. Precumu vedeti, partea cea mai mare a averii societãtii este plasata in acestu ramu.

La finea anului 1876 erau in  
portfoiulu institutulu  
1694 schimburi in valóre de . . . . . fl. 495,183.29  
in decursulu anului 1877 s'au  
escomptatu  
4050 schimburi in summa de . . . . . fl. 1.367,879.97  
Prin urmare starea totala a  
portfoiulu de schimburi in 1877  
a fostu de  
5744 schimburi in valóre de . . . . . fl. 1.863,063.26  
Din acestea s'au rescumperatu  
si s'au reescomptatu in decursulu  
anului 1877  
3653 schimburi in valóre de . . . . . fl. 1.246,033.96  
remanendu starea portfoiulu  
cu finea anului 1877 de  
2091 schimburi in valóre de . . . . . fl. 617,029.30  
sëu cu fl. 121,846.01 mai mare ca anulu precedentu.  
In decursulu anului s'au reescomptatu la alte  
institute din portfoiulu nostru schimburi in summa de  
fl. 124,365.50.

#### III. Creditulu ipotecariu.

La finea anului 1876 au statu imprumuturile  
nôstre ipotecari din  
100 obligatiuni in summa de . . . . . fl. 36,070.58  
in decursulu anului 1877 s'au  
mai realizatu  
5 imprumuturi in summa de . . . . . fl. 11,527.42  
Cu totulu deci au statu acestu  
ramu din  
105 imprumuturi in summa de . . . . . fl. 47,598.—  
in decursulu anului 1877 s'au  
rescumperatu  
9 obligatiuni care cu ratele ce s'au  
mai respunsu face . . . . . fl. 11,851.01  
remanu deci cu 31. decem. 1877  
96 obligatiuni in summa de . . . . . fl. 35,746.99  
Totu pentru motivele indicate in raportulu nostru  
precedentu am tiermuritu si anulu trecutulu estinderea  
acestui ramu.

#### IV. Lombardulu

sëu imprumuturile pe efecte publice dela starea de  
fl. 1270.— in care erau cu finea anului 1877 s'au redusu  
la summ'a neinsemnata de fl. 475.—.

#### V. Reuniunile de creditu.

Ramulu acesta a statu la finea anului 1876 din  
877 participanti cu unu creditu folositu de fl. 52,276.37  
din cari in decursulu anului  
1877 au esitu  
119 participanti restituindu imprumu-  
turile avute cu . . . . . fl. 7,852.65  
mai remanendu cu finea anului 1877  
758 participanti cu unu creditu preste  
totu de . . . . . fl. 44,423.72  
Desfacerea acestui ramu nu s'a efectuitu inca deplinu  
nici in anulu trecutulu.

Fiindu inse aprôpe de terminarea ei spre a scuti institutulu de ori ce daune, s'a decisu, ca fondurile de garantia si de reserva ale acestui ramu cu crescãmintele loru in suma totala de 23,442 fl. 58 cr. se se intrebuinteze in sensulu §. 99 din statutele vechi ale societãtii pentru coperirea restulu de pretensiuni la acele reuniuni. Prin urmare estradarea cuoteloru din acelu fondu este sistata, avendu a urmã esolvirea loru in sensulu statuteloru numai dupa terminat'a licidare a reuniuniloru. Facendu deci acesta garantia in bani preste 50% a imprumuturiloru, mai considerandu si celelalte garantii cu cari suntu ingradite amintitele pretensiuni, se pôte afirmã, ca vre-o dauna in acestu ramu pentru institutu este aprôpe imposibila.

In implinirea scopulu principale alu societãtii dvôstre si spre a largi si mai multu terenulu nostru de operatiune, amu deschisu anulu trecutulu unu nou ramu de asia numite

#### VI. Credite ficse

in care inse fiindu elu inceputu numai cãtra finea anului, s'au realizatu 7 imprumuturi in summa de fl. 2400.— Speramu ca binefacerile acestui ramu voru fi in curendu cunoscute la poporulu nostru si ca in anii venitori voru avea a indicã rezultatele lui bune.

In toti rãmii de operatiune s'au realizatu prin institutu in anulu 1877, 4066 imprumuturi in summa de

fl. 1.382,148 39 cr. sëu cu 448 imprumuturi in summa de 56,284 fl. mai multu ca in anulu precedente.

Miscarea totala a operatiuniloru nôstre in anulu espiratu a fostu de fl. 3.505,391 99 cr. cu fl. 226,475 81 cr. mai mare ca anulu precedente.

Adnecesele bilantiulu constata in modu mai detaiatu desvoltarea progressiva a operatiuniloru nôstre.

Nici daune, nici positiuni dubiôse nu avemu de inregistratu anulu acesta.

Permiteti-ne a trece acumu la cetirea bilantiulu insusi.

Acestu bilantiu compusu cu stricta observare a dispusetiuniloru legii comerciale, reveditu si aprobatu de comitetulu Dvôstre de revisiune, arata preste totu venitulu mai mari ca anulu trecutulu, incãtu daca contributiunea urcata a numitulu anu nu aru fi absorbitu partea cea mai insemnata a plusulu de profitu, dividend'a anului 1877 avea se ësa mai mare ca anulu precedentu, cu tôte aceste profitulu curatu alu anului espiratu este mai mare ca celu din 1876.

1644 fl. 23 cr. din venitulu curatu s'a intrebuintiatu si acumu pentru amortisarea conturiloru speseloru de fondare si de mobilitate, incãtu primulu contu este redusu acumu dupa 5 ani dela fl. 12050 40 cr. la 4200 si in celu multu 3 ani de dile va fi amortisatu intregu.

Venitulu brutu alu anului espiratu  
este de . . . . . fl. 79,229.68  
din care subtragëndu totalulu intereseloru  
ce platesce institutu, a speseloru, contri-  
butiuniloru si amortisariloru cu . . . . . fl. 45,979.44  
resulta unu profitu curatu de . . . . . fl. 33,250.24

Propunemu, ca acestu profitu se se impartia in sensulu §. 62 din statute in modulu urmatoriu:

5% dupa capitalulu de actiuni . . . . . fl. 15,000.—  
din restulu de . . . . . fl. 18,250.24

se vinu 10% ca dotatiune  
a fondulu de reserva . . . . . fl. 1825.02

ca tantieme pentru membrii  
Directiunei, Directorulu ese-  
cutivu si oficialii institutulu fl. 2920.02

2% pentru scopuri de bine-  
facere . . . . . fl. 365.— fl. 5110.04

Din restulu de . . . . . fl. 13140.20  
propunemu ca se se impartia ca dividenda

intre actionari . . . . . fl. 12.000.—  
ër . . . . . fl. 1,140.20

se se trëca in contulu profitulu pro 1878.

Pentru 3 mii actiuni ale institutulu se vinu deci  
din profitulu curatu alu anului 1878 odata 5% fl. 15,000.—  
in urma 4% . . . . . fl. 12,000.—

in totalu . . . . . fl. 27,000.—

care face 9% ca si anulu precedentu. Èr distribuindu-se  
intrëg'a suma de profitu, dividend'a s'ar pôte ficsa cu

9 fl. 38 cr., adica cu mai bine de 9 1/3%.

Fondulu de reserva alu actionariloru cu adaosulu  
cuotei de astadi din profitu au ajunsu la suma de  
fl. 17,473 58 cr. crescëndu dela 31 Decembre 1876  
pana astadi cu 4303 fl. 55.

In decursulu anului espiratu a urmatu o schimbare  
in sinulu Directiunei. Dlu G. B. Popu demisionandu  
din postul de membru alu Directiunei, Consiliulu Di-  
rectiunei s'a intregitu in sensulu §. 37 alu statuteloru  
prin alegerea Dluu Parteniu Cosma, care alegere se  
supune astadi decisiunei Dvôstre.

Va urma cetirea raportulu comitetulu de revisiune,  
dupa a carui ascultare ve rugamu a aproba bilantiulu  
si proiectulu nostru pentru distribuirea profitulu ficsandu  
dividend'a anului 1877 cu 9 fl. de actiune si a da apoi  
absolutorulu Directiunei si comitetulu de revisiune.

(Va urmã).

## Ungari'a.

(Manoperele pressei magiare). Sunt  
mai multi ani de candu lumea europëna s'a dedatu  
a crede si a dice, cã press'a, mai alesu cea  
periodica, este a sieptea putere mare. Nu se  
pôte crede, cãtu abusu se face cu acesta credintia  
a publiculu. Se afla adeca multi ômeni fôra con-  
sciintia si lipsiti de inaltulu sentimentu alu onôrei,  
carii se folosescu de pressa, nu spre a destepta,  
luminã si moralisa pe popôra, ci numai spre a le  
seduce, insiela, intuneca, demoralisa. Press'a  
periodica din Ungari'a si Transilvani'a este, in  
comparatiune cu press'a popôraloru civilisate, tine-  
rica, sëu adeca in starea copilariei, precumu recu-  
noscuse dn. Ios. Zeyk inainte cu doi ani in diariulu  
ministeriale „Kelet“ din Clusiu. In cãtu pentru  
moralitatea pressei unguresci, apoi comitele  
Melchioru Lonyay isi dedese veridictulu seu mai  
multu decãtu aspru inainte cu cinci ani in diariulu  
„Reform“ din B.-Pesta. Ce se dicemu despre va-  
lôrea opiniunei publice din Ungari'a?

Dupace c. Andrassy a prevenitu in punctulu  
acesta pe tóta lumea in memorabil'a siedintia din  
7 Martiu a comisiuniloru delegatiunei unguresci,  
noi nu mai avemu nimicu de disu; sententi'a mi-  
nistriulu basata pe esperientia propria este aci de-  
cisiva. Comitele Andrassy adeca afirmã, cã popô-  
raloru suverane (austriacii si magiarii) nu le place  
se audia adevëru, si cã se cere curagiu  
multu mai mare a spune adevëru la po-  
poru, decãtu la capetele incoronate.

Dara noi avemu trebuintia de adevëru curatu,  
cã de aeru si de apa curata, fôra care nu este  
viëtia, ci numai môrte sigura. Sub presiunea de  
care suferimu, ne este greu a spune adevëru in-



tegu, potemu inse combata minciun'a. Acestea impregiurari se pare ca au indemnatu pe unulu din corespondentii nostrii a se ocupa mai de aproape cu tienst' a diarielor magiare, mai alesu facia cu romanii si cu celelalte popora conlocuitoie, — de aceea si facemu locu apretieriloru sale precumu urmédia :

*Unu resunetu romanescu la velleitatile diarielor magiare.*

Ce minunate mai sunt diarele compatriotiloru nostri magiari, si cumu de bine si frumosu sciu ele esecuta manopere politico-diplomatice, spre a face lumea se cređa, ca dieu in monarchia Austro-ungara, seü fia macaru in Cislaitania nostra ce se compune din poporale de sub coron'a St. Stefanu, esista numai un'a nedespartita mare si tare natiune numita „magyar nemzet“; natiune nobila, istorica si privilegiata, in carea tote celelalte popora de nationalitate nemagiara, la care noi romanii din Ungaria, Transilvania si Banatu, impreuna cu nemtii, serbii, croatii si slovacii trebuie se renuntiamu, se ne renegamu si recunoscemu, ca nu suntemu nici potemu fi mai multu ceea ce ni-a nascutu mam'a, ci suntemu si trebuie se fimu contopiti in marea natiune politica de statu, ce numai ea compune patri'a; adeca se fimu toti la olaita preste 16 milioane „magiari“, pentru-ca asiä voiescu compatriotii nostri nobili si privilegiati magiari, carii abia facu 1/3 din intr'ega poporatiune a tierii, a patriei nostre comune ce se numesce „Ungaria“ si pe care elementulu domnitoriu magiaru, prin conceptiune „nationala“ falsa si-o insusiesce de tiera nationala pure a sa, si ignorandu etnografi'a si topografi'a teritoriale, desconsiderandu milioanele poporatiunei, a le elementelor nemagiare.

Dupa acesta conceptiune a nemoritoriului loru luciferu Széchényi, magiarii compatrioti ai nostri, — considerandu firesce tote poporale din Ungaria completata numai si numai de magiari; prin urmare tier'a intr'ega locuita si compusa numai din o natiune! in numele acesteia se facu, se ceru si pretindu tote; pe cont'a si pe risicul acesteia natiuni mari vorbescu astadi diarele magiare, si totu pe cont'a si risicul natiunei acesteia, facu politica si diplomatia mare. O facu acest'a bine sciindu, ca s'au creatu legi rigoroase, cari se inabusiiesca simtiemintele instinctive nationali ale elementelor nemagiare si cari se franga legile naturei, deca s'ar potea. Impilarile, la cari elementele nemagiare sunt espuse si sortea cea vitrega la care sunt ele condamnate pe tote terenele vietii politice, culturale si sociali, — suntu firesce totu atatea moduri si miduloce de a desmembra o natiune, de a demoralisa unu poporu, de a renega si schimosi pe omu!

Asia ne tracteza si ne privesce diaristic'a magiara pre noi cei din monarchia austro-ungara si mai vertosu pe elementele nemagiare din Ungaria, intocmai cumu a pretinsu si privitu Turcia elementele crestine, prin conceptiune analoga de statu, nationale-ottomanu, sub pretecastulu seü pe motivulu intregitatei. Seü a cutediatu pana ieri a se afirmä vre-unu crestinu supusu portei ottomane, de ceea-ce l'a nascutu mama s'a? Seü permisu ni este noue mai multu a ne manifestä de ceea-ce suntemu „nationalitate?“ Nici-decum!

Acelea diarie chiar si astadi preocupate de fantasi'a loru in lamentarile loru sub „nemzet“ intielegu pe tote poporale acestui statu. Ele dupa atatea probe grele nici dela epoc'a aniloru 1848/49 incoci n'au avutu minte se ne pricepa, nici änya se ni cređa, ca noi romanii pururea amu fostu si astadi suntemu adoratori si amatori fideli ai patriei comune, pe care o amu si sciutu aperä cu sangele nostru.

Dä, amu aperat'o si suntemu ori candu in totu momentulu gatä a o aperä cu vietia si averea ce bucurosu o vomu sacrificä, candu va pretinde interesulu bine priceputu alu Monarchiei nostre, — candu Domnitoriulu, preainaltiatulu Imperatu si Rege alu nostru, ca parinte alu tuturoru poporalaru de sub sceptrulu apostolicu ne va chiamä, si candu inalt'a dinastia, tronulu si scump'a-ni patria comuna, voru fi amenintiate de inimici, fia interni ori externi! Inse de dragulu si pentru pasiunile fantastice ale diaristiceia magiare, carea face apelu la natiune, si petrusa de simpatii turcesci, sfasiata de dorere pentru nefericirea ce insasi Turcia si-a causat'o, — si pentru care Nemesea a ajuns'o, — cumu vedemu nici monarchia nostra, nu prea are pofta nici cauza de a se incurcä in resbelu, de a ruinä tier'a prin versari de sange si sacrificie colosali materiali. Seü credu compatriotii nostri, ca nu scie lumea civilisata, ce-i döre asia de cumplitu nefericirea Turciei; de ce ei, odinioära inimici cranceni ai turculu, cu care sute de ani s'au luptatu necurmatu si care devastä Ungaria — astadi singuri singurei ei li suntu amici? Apoi cari suntu öre sferile de interese ale monarchiei si respective patriei nostre, ce le vedu atatu de periclitare prin umilirea Turciei amica loru?

Potu räni si scuipa focu si sange diaristii magiari dela „Alfold“, „Ellenör“, „Hon“, „Pesti Napló“, si jupanulu celu atatu de infuriatu dela „Pester Lloyd“ asupr'a nationalitatiloru nemagiare; le potu inferä, cu acusele de tradatori de patria (hazaárulók), de compatrioti (rosz hazafi) si potu improscä pe romani cu indatinatele epetete, scöse din dictionariile loru classice, d. e. oláh medve, puliczka nép, mamaliga orszäg etc. etc., tote nu li mai ajuta nimicu; ma potu amblä, cautä, si aflä noduri in papura de a persecutä prin politia pre cei mai innocenti connationali ai nostri, a'i aruncä in temnitie si ai detiené acolo ca pre criminali ordenari pentru manifestari de simpatii antiturcesci, bunaöra cumu o patü bietulu librariu Ioanu Tieranu, care se impaingeni suferindu 9 luni de dile in temnitiele Budei pentru nimicu si nevinovatu; dar in fine potu inferä, insultä si prostitu cumu li place pre ministrii interni si externi, pentru-ca suntu fii natiunei loru,

magiari puritani, — precumu se esprima si „Alfold“ la finea sus reproduculu articulu förte marcantu.

Un'a totusi este adeveratu din ceea-ce se tanguescu diaristii magiari, adeca aceea, cu care consentimu si noi, cumca: „Din poporu si cu poporulu potu face domni ce li place; cäci modulu gubernarii de 10 ani intr'atat'a l'a dressatu spre umilire servila si supunere örba, incätu nici poporulu rusescu care nici candu n'a gustatu constitutionalismulu, nu se are mai bine“. Numai cätu privesce poporulu din Ungaria de nationalitate nemagiare, analogia mai bine se aplica dupa noi, si conformu esperintieloru nostre triste asia: „cä nici poporulu crestinu din provinciile subjugate pana ieri barbarismulu asiaticu-turcescu, care n'a gustatu fructele constitutionalismulu, nu se are mai bine decat noi, cei cu constitutionalismulu magiaru de 10 ani!“

### A u s t r i ' a .

Vien'a, 17 Martiu. Din scirile venite din capital'a monarchiei de patru dile incöce aflamu numai atata, ca dupace comissiumile delegatiunei ungueresci se invoisera in unanimitate a recomanda votarea celoru 60 de milioane, au adoptatu si cele austriace acelasiu votu, inse numai dupa dispute ferbinti si nu in unanimitate, ci cu majoritate. Acumu urmédia ca cestiunea se fia discutata in siedintie plenarie, nemtiesce si ungueresce. Intr'aceea nu se mai indoiesce nimeni, ca delegatiunile voru adopta opiniunea comisiuniloru, mai alesu de candu a inceputu se mirose erasi prea tare a pulbere de pusca.

Despre viitoriulu congressu nu se scie nici astadi mai multu, de cätu sciamu camu cu 4—5 dile mai inainte, era dupa conjecturi nu ne batemu.

Lucru celu mai interesantu si demnu de tota atentiune generale in ochii nostrii este revelatiunea facuta de ministrulu comitele Iul. Andrassy in siedintia confidentiala din 7 Martiu a comisiuniloru delegatiunei asupra Romaniei. In acea siedintia c. Andrassy strimtoratu de c. Szechen dise intre altele, ca Austro-Ungaria s'ar invoi a recunösce independentia Romaniei, nu inse si neutralitatea ei; totuodata esc. sa descoperi ratiunile acelei politice asia, in cätu barbatii de statu ai Romaniei au ce rumega la ele. „Romanulu“ a si datu preste acelea espectoratiuni ale c. Andrassy, precumu se vede din analiza ce'i face in Nr. seu din 5/17 Martiu. Vomu reveni si noi la acesta cestiune de importantia suprema cu atatu mai virtosu, ca Rom. se pare a trage la indoiela cele publicate in „Die Presse“, care inse este gubernementale. De altmentrea „Politik“ din Prag'a publicase aceleasi revelatiuni mai dintr'odata cu „Presse“ si inca garantandu pentru autentia loru.

### R o m a n i ' a .

Bucuresci, 4/16 Martiu. (Legislatiunea). Dela 1859 de candu statulu Romaniei a inceputu a se reorganisa pe bazea vechiloru sale tractate si drepturi publice, garantate prin tractatulu si conventiunea dela Parisu, potestatea legislativa a legiferatu si codificatu legi atatu de multe, in cätu unele din ele au fostu si precipitate, reu facute, dupa aceea supuse la revisiuni si modificatiuni adesea esentiale. Caus'a precipitarii se pöte esplica mai alesu din zelulu extraordinariu alu generatiuniloru mai noue de a propasi iute pe calea civilizatiunei si a se scutura de barbaria turcesca; nu odata inse s'au adusu si din orba imitatiune legi de acelea, care inca nu se potu aplica in patri'a nostra, seü ca nici nu avea lipsa de ele. In acestu punctu au patit'o romanii intocma ca magiarii, carii impörta mereu la legi straine, föra alegere si critica, numai ca se pöta dice ca sunt pe cale de a se civilisa si ei.

In epoc'a de facia si mai virtosu de candu aproape tier'a intr'ega se afla sub arme, camerele Romaniei, inspirate pe semne ca nici-odata si de importantia evenimentelor, creara câteva legi in adeveru monumentali, era unele se modificara. Äci vomu merge inapoi numai pana la legea de pensiuni, publicata deunadi, liberala si umanitaria. De atunci se mai adoptä legea regulatoria de responsabilitatea ministeriului, care pre cätu era dorita, pe atata este si drépta. De aci incolo nu va mai putea dice nimeni, ca coron'a ar impune vointia sa ministriloru, dara nici de omnipotenti'a loru nu va mai avea nimeni dreptu se se planga, ci numai de rigörea legiloru.

Una alta lege, prin care Camerele 'si arata recunoscintia patriotica a loru cätra classea cea mare de agricultori, este asia numita lege a insuratieiloru (neogami). Inca prin regulamentulu organicu dela 1830 era obligati proprietarii de pamentu, ca in proportiunea in care se imultiescu locuitorii sateni, agricultori, se dea

fiacarei familii nou casatorite cäte o mosiöra de 9 pana la 11 pogöne (jugera), cu locu de casa si gradina, pe langa conditiunea de a 'i servi cäte 21 (douedeci si una) de dile in anu, si acesta repartitiune se duredie, pana dominiulu seü mosii'a boieresca va scadea la 1/3 din cätu fusese ea in 1830. Ratiunea legei era, ca boieriulu privilegiatu nu se considerä de proprietariu, ci numai de usu-fructuariu (folositoriu) a 2/3 parti ale mosiei, pana atunci, pana candu populatiunea tierii miciorata prin tirania turcesca si grecesca, prin dese invasiuni rusesci, prin ciurma si alte böle de mörte, se va imulti de ajunsu. Prin legea de improprietare dela 1864 conditiunea insuratieiloru se regulase de nou in patru articlii; dara esecutarea loru a fostu traganata prin diferite metechne, une-ori chiaru criminali, pana candu venindu astadata ambele camere, liberali in majoritatea loru ca si ministerulu, reasumara cestiunea insuratieiloru si decisera a le imparti parcelle de cäte 5 pana la 10 si mai multe pogöne, pe dominiile statului, formandu comune noue; era valörea unui pogönu (jugerum) se ficsä numai la 5 galbini, (adeca circa 25 florini v. a.), a se plati in rate de 15 ani. Pana acuma s'au aratatu din 30 de districte a le tierii la 42 mii de familii cu dreptulu de insuratie dela anulu 1864 incöce, care ceru a li se da mosiöre pe modestulu pretiu de 5 galbini. Cu acesta ocaziune, dn. Ioanu Ionescu (frate mai mare alu lui Nicolae) cunoscutulu agronomu, in siedintia din 25 Febr. v. a. camerei deputatiloru, si-a pusu unu monumentu neperitoriu prin apararea intereseloru poporulu tieranu.

Unu altu proiectu de lege patriotica si generösa depusu pe mesele camereloru legislative este, prin care soldatii reservisti cäti au participatu la campania trecuta, au se fia scutiti pe vietia de platirea contributiunei directe. Patri'a romana voiesce se fia recunoscätoria si in modulu acesta cätra aparatorii independentiei sale!

— Ceea ce mai surprinde in modu cu totulu neasteptatu, este starea finantialoru tierii, care in locu de a se deteriora prin evenimentele bellice, tocma din contra, s'a indreptatu pre cätu nu ar fi creditu nici optimistii. Lipsindu-ne spatiulu pentru raporturile oficiale, reproducemu dupa „Dorob.“ numai acestu resumatu:

„Camer'a deputatiloru a inceputu de ieri desbaterea bugetulu de venituri si chieltuiei pentru exercitiulu anului 1878.

Unu ce inveselitoriu e sporirea de venituri realizata in 1877 de la drumurile de feru, de la poste si telegrafe. Acestu sporiu se suie la cifra de peste 27,000,000 lei, la care se adaugu inca 3,424,476 lei incasati, peste prevederile bugetarie ale anului trecut, de la vami si saline. Cu modulu acesta, dupa constatarile comisiunii bugetarie, resulta 30,606,150 lei ca escedentu de venituri extraordinarie.

Cätu pentru nou'a intocmire a venituriloru si chieltuieiloru pe 1878, raportulu prezentatu camerei de comisiunea bugetara dä urmatöriele cifre:

Ca venituri . . . . .	93,144,451 lei.
Ca chieltuiei . . . . .	93,098,985 „
Escedentu . . . . .	45,466 „

Bugetulu, dara lasa inca si unu escedentu, afara de cele 30,000,000 din biletele hipotecarie, care „suma — dupa cum se esprima raportulu — a remasu afara din ecilibrubu bugetariu, remaindu ca adunarea se hotarésca ce este de facutu cu acestu feliu de imprumutu, care nu este realizatu si care a remasu fara intrebuintiare“.

Ca remediu, comisiunea propune miciorarea datoriei publice, causata de guvernele trecute si care se suie la sum'a de 46 milioane, seü la 50 de milioane cu annuitatea liniei Ploiesci-Predelu si cu a rechisitiuniloru, adeca mai multu de diumetate din venitul ordinariu alu statului.

#### Cursulu moneteloru in val. austr.

Vienna, 18 Martiu.	
Galbinii imperat. de auru . . . . .	fl. 5.62 cr.
Moneta de 20 franci . . . . .	„ 9.55 „
Imperialu rusescu . . . . .	„ 9.76 „
Moneta germana de 20 marce . . . . .	„ 11.70 „
Sovereigns englesi . . . . .	„ 11.95 „
Lira turcesca . . . . .	„ 10.85 „
Monete austr. de argintu 100 fl. . . . .	„ 105.80 „

#### Cursuri de Bucuresci in Lei noi (franci).

16 Martiu n.	
Obligatiuni rurale din 1864 cu 10% . . . . .	l. 94.— b.
Imprumutulu Oppenheim din 1866 cu 8% . . . . .	„ 92.50 „
Obligatiune de imprumutu dominiäle din 1871 cu 8% . . . . .	„ 89.— „
Creditu fonciariu (hipot.) rurale cu 7% . . . . .	„ 82.1/2 „
Creditu fonciariu urbanu (alu capitalei cu 7% . . . . .	„ 72.— „
Imprumutulu municipale nou (alu capit.) din 1875 cu 8% . . . . .	„ 83.— „
Fondulu de pensiuni (per 300 l. a.) cu 10% . . . . .	„ 150.— „
Actiunile caliloru fer. rom. din 1868 cu 5% . . . . .	„ 24.90 „
Actiunile caliloru fer., prioritati din 1868 cu 6% . . . . .	„ 72.30 „
Dacia, Compania de asecur. din 1871 actiunea de 250 l. a. 8% . . . . .	„ 200.— „
Romania, Compania de asecur., (act. de 100 l. n.) 1873 cu 8% . . . . .	„ 45.— „